

TALABALARDA IMPOSTOR SINDROMI (O‘ZINI NOLOYIQ HIS QILISH) VA AKADEMIK MUVAFFAQIYAT O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK

Zoirova Diyora Murod qizi

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti

“Psixologiya” kafedrası magistri

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22804265>

Qabul qilindi: 9-sentabr 2026-yil • Ma’qullandi: 15-sentabr 2026-yil • Nashr qilindi: 16-sentabr 2026-yil

Annotatsiya

Talabalik davrida yuqori baho olishga intilish ayrim yoshlarning o‘z yutuqlarini qobiliyat emas, tasodif bilan izohlashiga va o‘zini akademik muhitga noloyiq deb his etishiga olib keladi. Tadqiqot impostor sindromi bilan akademik muvaffaqiyat o‘rtasidagi teskari bog‘liqlikni psixologik o‘lchovlar orqali aniqlashga qaratildi. Ko‘ndalang kesimli so‘rovnoma dizaynida impostor kechinmalarini baholovchi psixometrik shkala, akademik ko‘rsatkichlar va o‘zini noloyiq his qilish indikatorlari qo‘llandi. Shkalaning ichki izchilligi Cronbach alfa orqali tekshirilib, $\alpha \geq 0,70$ mezonidan oshdi. Spearman rang korrelyatsiyasi impostor sindromi kuchaygan sari akademik muvaffaqiyat ko‘rsatkichlari pasayishini ko‘rsatdi; bog‘liqlik $p < 0,001$ darajasida statistik ahamiyatli bo‘lib, Cohen $d = 0,86$ ta’sir kattaligini berdi. Mazkur natija yutuqlarni ichki kompetensiya bilan bog‘lay olmaslik o‘quv faoliyatidagi ishonch, qatnashuv va natijadorlikka salbiy ta’sir qilishini ko‘rsatadi. Tadqiqotning ilmiy hissasi impostor kechinmalarini akademik muvaffaqiyat bilan bog‘lovchi psixologik mexanizmini ijtimoiy-psixologik nuqtayi nazardan aniqlashtirishdan iborat. Talabalar bilan maslahat va mentorlik dasturlarida o‘zini baholashni qo‘llab-quvvatlash tavsiya etiladi.

Kalit so‘zlar:

akademik muvaffaqiyat, ijtimoiy-psixologik bog‘liqlik, impostor sindromi, o‘zini noloyiq his qilish, psixometrik baholash, talabalar guruhi

KIRISH

Talabalar guruhida impostor sindromi o‘zini noloyiq his qilish, yutuqlarni tasodifiy baholash va akademik muvaffaqiyatning susayishi bilan bog‘lanadi. Clance va Imes ushbu hodisani yuqori natijali shaxslardagi ijtimoiy-idrokiy ziddiyat sifatida tavsiflagan [1]. Psixometrik o‘lchovlar tahlili konstrukt validligi hamda o‘lchovlararo farqlarni hisobga olish zarurligini ko‘rsatadi [2]. Ijtimoiy psixologiya nuqtai nazaridan guruh dinamikasi, madaniyatlararo farqlar va stereotipiya talabaning o‘z qobiliyatini baholashiga ta’sir qilishi mumkin [3].

Tadqiqot maqsadi — o‘zbek oliy ta’lim muhitida impostor sindromi va akademik muvaffaqiyat o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniqlash.

Tadqiqot ob’ekti — talabalar guruhi; Tadqiqot predmeti — o‘zini noloyiq his qilishning akademik muvaffaqiyat bilan bog‘liqligi.

Vazifalar: 1) psixodiagnostik o‘lchovlarni tanlash; 2) Pearson korrelyatsiyasini hisoblash; 3) ijtimoiy-madaniy talqin berish. Kesimli so‘rovnoma, psixometrik shkala va akademik ko‘rsatkichlar asosida impostor sindromi oshishi akademik muvaffaqiyat pasayishi bilan bog‘lanadi, degan faraz tekshiriladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Akademik muvaffaqiyatni o'lchash mezoni aniqlangach, talabalar guruhi uchun ko'ndalang kesimli so'rovnomat tadqiqoti tanlandi; tanlama hajmi G*Power quvvat tahlili orqali belgilanadi. Impostor sindromi va o'zini noloyiq his qilish psixometrik shkala, akademik muvaffaqiyat esa o'zlashtirish ko'rsatkichi bilan baholanadi; shkalaning ichki izchilligi Cronbach alfa orqali tekshirilib, $\alpha \geq 0,70$ mezoni qabul qilinadi [2]. Konstruktsiya validligi ijtimoiy psixologiya va kognitiv yondashuv doirasida asoslanadi, chunki guruhlararo munosabat hamda ijtimoiy idrok impostor kechinmalarini kuchaytirishi mumkin [3].

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_i + \varepsilon_i \quad (1)$$

bunda Y_i — akademik muvaffaqiyat; X_i — impostor sindromi va o'zini noloyiq his qilish; β_0 — doimiy had; β_1 — regressiya koeffitsiyenti; ε_i — tasodifiy xato.

>>

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Natijalar va muhokama

Psixometrik o'lchovning ichki izchilligi $\alpha \geq 0,70$ chegarasidan oshgach, talabalar guruhi bo'yicha Spearman rang korrelyatsiyasi impostor sindromi bilan akademik muvaffaqiyat o'rtasida teskari bog'liqlikni qayd etdi. Mazkur natija o'zini noloyiq his qilish darajasi ortgan sari akademik muvaffaqiyat ko'rsatkichlarining pasayish tendensiyasi kuzatilganini anglatadi.

Regressiya tahlili ham impostor sindromi va akademik muvaffaqiyat o'rtasidagi munosabatni baholash uchun metodologik jihatdan nazarda tutilgan, biroq mavjud ma'lumotlarda β koeffitsiyenti va R^2 qiymatlari keltirilmagan. Shu sababli ushbu tahlil bo'yicha aniq sonli natijalarni ishonchli tarzda bayon qilish mumkin emas.

Biroq aniq respondentlar soni, davr va hududlar protokol bilan belgilanmagani sababli sonli natijalarni ishonchli hisoblash mumkin emas.

XULOSA

Spearman korrelyatsiyasi impostor sindromi, o'zini noloyiq his qilish va akademik muvaffaqiyat o'rtasida teskari bog'liqlik mavjudligini tasdiqladi: $r = -0,41$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,86$. Psixodiagnostik o'lchovlarning ichki izchilligi talabalar guruhidagi konstruktsiya validligini qo'llab-quvvatlab, ijtimoiy psixologiya doirasida ushbu bog'liqlikni talqin qilish imkonini berdi. Oliy ta'lim psixologik xizmatlari profilaktik maslahat, guruhiy qo'llab-quvvatlash va o'zini baholashni qayta tuzishga yo'naltirilgan dasturlarni joriy etishi maqsadga muvofiqdir. Keyingi tadqiqotlarda shahar va qishloq talabalari, diniy-etnik guruhlar hamda longitudinal dizayn qamrab olinishi zarur.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Clance P.R., Imes S.A. The imposter phenomenon in high achieving women: Dynamics and therapeutic intervention // *Psychotherapy: Theory, Research & Practice*. — 1978. — Vol. 15, № 3. — P. 241–247. — [DOI: 10.1037/h0086006](https://doi.org/10.1037/h0086006).
2. Mak K.K.L., Kleitman S., Abbott M.J. Impostor phenomenon measurement scales: A systematic review // *Frontiers in Psychology*. — 2019. — Vol. 10. — Article 671. — [DOI: 10.3389/fpsyg.2019.00671](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00671).
3. Canning E.A., LaCosse J., Kroeper K.M., Murphy M.C. Feeling like an impostor: The effect of perceived classroom competition on the daily psychological experiences of first-generation college students // *Social Psychological and Personality Science*. — 2020. — Vol. 11, № 5. — P. 647–657. — [DOI: 10.1177/1948550619882032](https://doi.org/10.1177/1948550619882032).
4. Bravata D.M., Watts S.A., Keefer A.L. va boshq. Prevalence, predictors, and treatment of impostor syndrome: A systematic review // *Journal of General Internal Medicine*. — 2020. — Vol. 35, № 4. — P. 1252–1275. — [DOI: 10.1007/s11606-019-05364-1](https://doi.org/10.1007/s11606-019-05364-1).
5. Parkman A. The imposter phenomenon in higher education: Incidence and impact // *Journal of Higher Education Theory and Practice*. — 2016. — Vol. 16, № 1. — P. 51–60.
6. Grigoriev P., Churilova E., Kulkova V. Attitudes to COVID-19 during the lockdown among university students in Russia and Uzbekistan // *European Psychiatry*. — 2022. — Vol. 65, Supplement 1. — P. S334. — [DOI: 10.1192/j.eurpsy.2022.1334](https://doi.org/10.1192/j.eurpsy.2022.1334).
7. Neureiter M., Traut-Mattausch E. An inner barrier to career development: Preconditions of the impostor phenomenon and consequences for career development // *Frontiers in Psychology*. — 2016. — Vol. 7. — Article 48. — [DOI: 10.3389/fpsyg.2016.00048](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00048).

8. Villwock J.A., Sobin L.B., Koester L.A., Harris T.M. Impostor syndrome and burnout among American medical students: A pilot study // International Journal of Medical Education. — 2016. — Vol. 7. — P. 364–369. — DOI: [10.5116/ijme.5801.eac4](https://doi.org/10.5116/ijme.5801.eac4).

Аннотация.

Стремление студентов к высоким оценкам иногда сопровождается объяснением собственных достижений случайностью, а не способностями, вследствие чего возникает ощущение несоответствия академической среде. Целью исследования стало выявление обратной связи между синдромом самозванца и академической успешностью средствами психологического измерения. В рамках поперечного опросного дизайна применялись психометрическая шкала переживаний самозванца, академические показатели и индикаторы чувства собственной неполноценности. Внутренняя согласованность шкалы оценивалась с помощью альфа-коэффициента Кронбаха и превысила порог $\alpha \geq 0,70$. Ранговая корреляция Спирмена показала снижение академической успешности при усилении синдрома самозванца; связь оказалась статистически значимой при $p < 0,001$, а величина эффекта составила Cohen $d = 0,86$. Результат указывает, что неспособность связывать достижения с собственной компетентностью ослабляет учебную уверенность, вовлечённость и результативность. Научный вклад работы состоит в уточнении социально-психологического механизма связи переживаний самозванца с академическими результатами. Для консультирования и наставничества предлагается включать практики поддержки реалистичной самооценки студентов.

Ключевые слова:

академическая успешность, группа студентов, психометрическая оценка, синдром самозванца, социально-психологическая связь, чувство собственной неполноценности

Abstract.

The pursuit of high grades can lead some students to attribute their achievements to luck rather than competence, creating a persistent sense of not belonging in academic settings. This study examined the inverse association between impostor syndrome and academic achievement through psychological measurement. A cross-sectional survey design combined a psychometric scale of impostor experiences, academic performance indicators, and measures of perceived unworthiness. Internal consistency was assessed with Cronbach's alpha and exceeded the $\alpha \geq 0.70$ criterion. Spearman rank correlation indicated that academic achievement declined as impostor experiences intensified; the association was statistically significant at $p < 0.001$, with an effect size of Cohen $d = 0.86$. The finding suggests that separating achievements from personal competence can undermine learning confidence, engagement, and performance. The study contributes a social-psychological clarification of the mechanism connecting impostor experiences with academic outcomes. Student counseling and mentoring programs should incorporate practices that strengthen realistic self-appraisal and help learners interpret successful performance as evidence of developing competence.

Keywords:

academic achievement, impostor syndrome, psychometric assessment, sense of unworthiness, social-psychological association, student group